# Reglugjörð

107
5. júlí.

## um fjallskil og refaveiðar í Norður-Múlasýslu og Seyðisfjarðarkaupstað.

1. gr.

Norður Múlasýsla og Seyðisfjarðarkaupstaður eru eitt fjallskilaumdæmi. Hver hreppur er deild út af fyrir sig og kaupstaðurinn ein. Sýslunefndin hefir yfirstjórn allra fjallskila sýslunnar, en hreppsnefnd framkvæmd þeirra í hverjum hreppi og bæjarstjórn yfirstjórn og framkvæmd í kaupstaðnum.

### *I. Um fjallskil.*

2. gr.

Sveitarstjórnin í hverri deild hefir heimild til að annast um að þeir fjáreigendur, sem ekki hafa nægilegt upprekstrarland fyrir sig fái upprekstur annarsstaðar. Er hver fjáreigandi skyldur til að reka fje sitt á fjall, samkvæmt því sem sveitarstjórn kann að skipa fyrir, nema hann hafi útvegað sjer upprekstrarland annarsstaðar. Sveitarstjórnin í hverri deild getur samið reglur um notkun upprekstrarlands. Hver fjáreigandi, sem eigi á afrjettarland, skal skyldur að borga hagatoll, alt að 4 aurum fyrir kind.

3. gr.

Hver fjáreigandi skal hafa eyrnamark á fje sínu og ef hann vill, eða ef mark verður óglöggt, brennimark eða önnur skýlaus einkenni. Auk þess skal hann merkja alt fje sitt veturgamalt og eldra, sem hornótt er, framan á hægra horni með brennimarki þeirrar deildar, sem hann verður heimilisfastur í í fardögum og jafnframt afmá brennimark þeirrar deildar, er hann flutti úr. Sama eyrnarmark má hann hafa á hestum sínum. Mark sitt skal hann hafa svo skýrt, að auðþekt sje. Hver deild skal hafa brennimark. Eyrnamark má hún og hafa.

4. gr.

Brennimörk deildanna skulu vera þessi:

| | | |
|---|---|---|
| Í Skeggjastaðahreppi . . . . | N. | 1 |
| - Vopnafjarðarhreppi . . . . | N. | 2 |
| - Jökuldalshreppi . . . . . | N. | 3 |
| - Hlíðarhreppi . . . . . | N. | 4 |
| - Tunguhreppi . . . . . | N. | 5 |
| - Fellnahreppi . . . . . | N. | 6 |

**107**
5. júlí

| | | |
|---|---|---|
| Í Fljótsdalshreppi | . . . . . | N. 7 |
| - Hjaltastaðahreppi | . . . . . | N. 8 |
| - Borgarfjarðarhreppi | . . . . | N. 9 |
| - Loðmundarfjarðarhreppi | . . | N. 10 |
| - Seyðisfjarðarhreppi | . . . . | N. 11 |
| - Seyðisfjarðarkaupstað | . . . | N. 12 |

Hverjir, sem kaupa fje til slátrunar á haustum, skulu þegar merkja hverja kind þannig, að í hnakka hennar aftan við sneggjuna sje snoðkliptur blettur, ekki minni en 3 cm á lengd og 1 cm. á breidd. Auk þess skulu þeir merkja fje sitt með öðru skýru auðkenni, anilínlit eða máli, þó ekki þannig, að hið klipta merki óskýrist.

5. gr.

Hver sveitarstjórn skal safna mörkum til nýrra markaskrár, að minsta kosti 5. hvert ár eftir ákvörðun sýslunefndar. Skal hver markeigandi skýra greinilega frá mörkum sínum. Sýslunefndin sjer um niðurröðun markanna og prentun markaskrár. Enginn hefir leyfi til að taka upp mörk þau, er standa í gildandi markaskrá umdæmisins. Sýslunefndin ákveður í hvert sinn, er mörkum er safnað, hvað borga skuli fyrir hvert mark. Hver markeigandi sendi borgun með mörkum sínum til þess, er mörkum safnar í hans sveitarfjelagi, en sýslusjóður kostar svo útgáfu markaskrárinnar. Um leið og nýrri markaskrá er útbýtt, falla úr gildi gömlu markaskrárnar sem sönnunargagn fyrir eignarrjetti til fjár. Nýjum markaskrám skal útbýtt svo tímanlega, að þær sjeu komnar á hvert heimili fyrir 1. löggöngur á því ári, sem þær eiga að koma til notkunar.

6. gr.

Þegar einhver tekur upp mark, eftir að safnað er mörkum til markaskrár og áður en til nýrrar er safnað, eða kemur með markið inn í fjallskilaumdæmið, þá skal hann fyrir 15. júní tilkynna það oddvitanum í sinni deild. Hverju marki skal fylgja gjald það, er næstliðinn sýslufundur hefir ákveðið. Hreppsnefndaroddvitar skulu fyrir lok júnímánaðar ár hvert senda oddvita sýslunefndar skýrslu um mörkin, ásamt borguninni, skal hann svo sjá um, að mörkin sjeu prentuð og þeim útbýtt í sveitunum. Leiðrjettingar á rangprentuðum mörkum skal sýslusjóður kosta. Eigi aðfluttur maður í fjallskilaumdæmið sammerkt manni, sem fyrir er og hagi svo til að misdráttur geti stafað af, þá skal sá sem aðfluttur er, breyta marki sínu.

7. gr.

Þrennar skulu vera löggöngur hvert haust, með viku millibili eða því sem næst. Skal byrja hina fyrstu í allri Norður-Múlasýslu og Seyðisfjarðarkaupstað mánudaginn í 22. viku sumars. Ef veður banna göngur eða ónýtir á rjettum göngudögum, skal taka hinn næsta dag, ef veður leyfir. Ef sveitastjórn þykir ástæða til, vegna óskyggilegs tíðarfars, fjármarkaða eða annara orsaka, getur hún

skipað göngur fyr en ákveðið er og skulu menn skyldir að hlýða því. Svo mega og sveitastjórnir í sveitum austan Lagarfljóts annars vegar og sveitarstjórnir í sveitum vestan Lagarfljóts hins vegar fresta göngum um eina viku, ef þær koma sjer saman um og knýjandi ástæður eru til. **107** 5. júlí

8. gr.

Skipa má sveitarstjórn aukagöngur, þegar hún álítur nauðsynlegt.

9. gr.

Skipa mega sveitarstjórnir eina eða tvær löggöngur hvert vor, þegar safna þarf gjaldfje til rýingar, og skulu oddvitar sveitastjórna koma sjer fyrirfram saman um göngudaga, þar sem samgöngur fjár eru sveita á milli.

10. gr.

Sveitarstjórn skal kveðja menn með gönguseðlum nógu snemma fyrirfram til hverra gangna, ákveða þar hverjir leggja skuli menn á hvert gangnasvæði, og kjósa gangnaforingja eða fela það á hendur hverjum flokki gangnamanna, þar skal og nefna til þá menn, er fara skulu í rjettir næstu sveita, til að sækja fje sinnar sveitar, sömuleiðis þá, sem reka skulu fje til næstu sveita. Oddvitar þeirra sveita, er afrjettarlönd eiga saman, skulu í tíma hafa komið sjer saman um tilhögun alla á fjallskilum og fjárrekstrum milli sveitanna. Geti slíkt samkomulag ekki komist á um rekstra milli hreppa eftir göngur, skal hver hreppur sækja sitt fje.

11. gr.

Þar sem svo hagar til, að margt fje gangi á afrjett annars hrepps, án þess það sje rekið, skal hreppsnefnd þess hrepps, er fje á, skyld til að leggja menn í 1. og 2. göngu á þau svæði, er fyrir áganginum verða, eftir kröfu hreppsnefndar úr ágangssvæðinu. Ákvæði þetta kemur þá fyrst til greina, er tala utanhreppsfjár nær 1000. Skal þá leggja 1 mann og 1 mann fyrir hverjar 500 kindur, er fram yfir er. Skal þar frádregið það fje, er sá hreppur kann að eiga, er fyrir ágangi verður hjá þeim, er ágangsfje á.

12. gr.

Sá, er rekur fjenað á annara afrjett, skýrir hreppsnefndinni frá því og sá, er tekur fjenað til upprekstur, skýrir hreppsnefnd þess hrepps, er hann býr í, frá því. Varðar sektum, ef fje, er á afrjett á að fara, er rekið í land eða afrjett annara heimildarlaust.

13. gr.

Enginn fjáreigandi má skorast undan að leggja menn í göngur eftir fyrirmælum sveitarstjórnar. Leggi hann eigi liðgengan mann í göngur varðar það

**107** 5 júlí sektum. Þó skal húsbóndi annast um fjallskil hjúa sinna og annara, sem eru á vegum hans gegn endurgjaldi frá þeim.

14. gr.

Sýslubúar geta skotið máli sínu undir úrskurð sýslunefndar þyki þeim sjer gjörð of há fjallskil og fá þá endurgjaldsgreiðslu falli úrskurður sýslunefndarinnar þeim í vil, en hlíta verða þeir í svip fyrirmælum sveitarstjórnar.

15. gr.

Á víðlendum afrjettum getur sveitarstjórn á kostnað sveitarsjóðs látið byggja göngukofa og tættur til að hýsa fje í.

16. gr.

Gangnaforingi stjórnar göngum og eru allir leitarmenn skyldir að hlýða honum. Skyldur er hann að skýra sveitarstjórn frá því, ef einhver hefir óhlýðnast honum, vanrækt að senda mann í göngur eða sent óliðgengan mann í þær. Óhlýðni við gangnaforingja varðar sektum. Sektum varðar og, ef gangaforingi vanrækir stöðu sína eða misbeitir henni.

17. gr.

Lögrjettir skulu vera í hverri sveit, þar sem verið hafa, eða þar sem sveitarstjórn ákveður, og tiltekur hún hver gangnasvæði tilheyra hverri lögrjett. Þegar lögrjett skal byggja eða bæta, kveður sveitarstjórn til þeirra starfa þá hina sömu, sem eftir 13. gr. eiga að inna af hendi fjallskil. Til lögrjettar hverrar skal reka alt fje af því svæði, sem heyrir lögrjettinni til.

18. gr.

Sveitarstjórn skal skipa rjettarstjóra á hverri lögrjett. Hann skal sjá um, að dráttur á fjenu fari fram fljótt og skipulega og ráðstafa rekstrum og vafafje og óskilafje; yfir höfuð skal hann sjá um góða reglu í rjettinni, og varðar óhlýðni sektum.

19. gr.

Vafafje er það fje, sem mark finst eigi á í gildandi markaskrám og ómerkingar, er eigi eiga mæður á rjettum, svo og það fje, sem tveir eða fleiri eiga mark á og mikill vafi leikur á hver er eigandi að.

20. gr.

Heimilt er sveitarstjórnum að láta selja ómerkinga, sem ekki finnast mæður að, á opinberum uppboðsþingum í rjettum, en annað vafafje og óskilafje skal ekki selt fyrir veturnætur, en tilkynna skal eigendum óskilafjárins söluna sem fyrst.

21. gr. 107

Fyrir nóvembermánaðarlok skal hver hreppstjóri senda oddvita sýslu- 5. júlí
nefndarinnar skýrslu um alt vafafje, er selt hefir verið í hreppi hans og greiði auglýsingagjald eftir reikningi. Oddviti sýslunefndarinnar skal svo sjá um, að skýrsla um vafafjeð sje birt í einu lagi í einhverju útbreiddu blaði fyrir lok desembermánaðar.

22. gr.

Fram að fardögum næstu geta menn sannað eignarrjett sinn að andvirði vafafjár, að frádregnum kostnaði. Sanni enginn eignarrjett sinn, rennur andvirðið í hlutaðeigandi sveitarsjóð.

23. gr.

Þeir sem taka við rekstrum hjá haustrjettum, skulu reka þá þangað, sem rjettarstjóri ákveður. Sveitarstjórn skal ákveða rekstrarleið. Ef ágreiningur verður um rekstarleið milli sveita, sker sýslunefnd úr, eða sýslunefnd og bæjarstjórn.

24. gr.

Rekstrar skulu ganga bæ frá bæ svo greiðlega, sem kostur er á, og skal gæta góðrar meðferðar á fjenu. Ill meðferð á rekstrum varðar sektum, svo og, ef þeim er slept eða af þeim týnt.

25. gr.

Nú fer einhver í eftirleit ótilkvaddur af sveitarstjórn eftir Marteinsmessu og finnur fje á afrjett, skal hann þá fá í fundarlaun $^1/_3$—$^1/_8$ af verði kindanna eftir mati sveitarstjórnar þeirrar sveitar, þar sem fjeð finst.

26. gr.

Þegar áfelli dettur á á milli gangna eða eftir göngur svo að hýsa þurfi og gefa utansveitarfje, þá skal þar hirða, sem það er statt, ef kringumstæður leyfa. Að öðru leyti ráðstafar sveitarstjórn því, sem henni þykir best við eiga þangað til kostur er á að koma því til eiganda. Borgun fyrir hjúkrun þess fjár má greiða þeim, er það taka, eftir sanngjörnum reikningi. Skal sá, er fjeð fóðrar og hirðir, eiga aðgang að sinni sveitarstjórn með borgun fyrir kostnað sinn. Hún skal aftur eiga aðgang að sveitarstjórninni þar sem fjeð á heima, og skal hún láta fylgja reikningnum yfir kostnaðinn, skrá yfir mörk á kindum þeim, er kostnaðinn leiddi af.

## *II. Um refaveiðar.*

27. gr.

Allir, sem fjárskil eiga að inna af hendi, skulu skyldir að taka þátt í grenjaleitum, eftir ákvæðum sveitarstjórnar. Sveitarstjórn getur á viðlendum

**107** 5. júlí fjallasvæðum skipað fyrir um sameiginlega grenjaleit og tilnefnt leitarforingja á sama hátt og við venjulegar fjallgöngur. Óhlýðni gegn fyrirmælum sveitarstjórnar varðar sektum, svo og, ef óliðgengur maður er lagður í leit. Ef þörf krefur, má sveitarstjórn ráða kunnuga menn til grenjaleita gegn þóknun úr sveitarsjóði.

28. gr.

Sveitarstjórnir skulu útvega skotmenn nógu snemma vor hvert. Jafnskjótt og gren finnast, skal tafarlaust gera skotmanni aðvart um það. En þangað til næst til hans, skal varast allan umgang um grenið og alt er styggja kynni tournar.

Búanda, er gren finnst í landi hans, er skylt að leggja til vökumann á gren með skotmanni, ef skotmaður kýs, ella ræður hann sjálfur vökumann. Eigi má skotmaður fara af greni fyr en 3 sólarhringar eru liðnir frá því, er hann kom þar, nema hann hafi alunnið það, eða hreppsnefnd leyfir, nema veikindi eða önnur forföll neyði til. En vökumaður annast gren eftir fyrirmælum skotmanns. Sektum varðar, ef út af er brugið.

29. gr.

Hlutaðeigandi sveitarstjórn ráði skotmann og vökumann og greiði þeim kaup fyrir þann starfa eftir samkomulagi. Auk þess skal skotmaður fá 5 kr. fyrir fyrra dýrið, sem hann vinnur á greni hverju og 10 kr. fyrir hið síðara og 4 kr. fyrir yrðling hvern. Bannað er stranglega að ala eða selja lifandi tóuyrðlinga, þó mega skotmenn ala yrðlinga um grenjavinslutímann. Brot gegn þessu ákvæði varðar minst 25 kr. sektum fyrir hvern yrðling, sem alinn er eða seldur.

30. gr.

Refum skal eyða með eitri (Strychnin) og skal til þess bera út eitrað æti, svo sem rjúpur, kindur í heilu líki, annað kjöt, silung og fisk og þess háttar. Af eitruðum rjúpum skal stýfa hægri væng til hálfs. Sveitarstjórn segir fyrir um eitrun og útburð ætis og skal sveitarstjórnin skipa hæfa menn til að framkvæma það.

31. gr.

Allan kostnað við refaveiðar skal borga af sveitarsjóði, en skyldir eru þó búendur endurgjaldslaust að bera eitrað æti út í heimalönd sín og nálægar afrjettir.

32. gr.

Nú sýnir einhver maður í sýslunni (kaupstaðnum) dugnað í því að eyða refum á annan hátt en með eitri, svo sem með skotum, gildrum eða bogum eða dýrahundi, skal þá borga úr sýslusjóði (bæjarsjóði) 8 kr. fyrir hvert dýr. Hækka má borgunina alt að 10 kr., ef sami maður vinnur fleiri en 10 tóur á sama ári á þennan hátt. — En eigi fæst fjeð útborgað, nema oddvita sje sýnt skinnið; sker hann þá mark í ilveginn og gefur vottorð um,

33. gr.

Sveitarstjórnin skal safna skýrslum um öll gren. Skal þar talið nafn á öllum grenjum og í fám orðum lýst landslagi umhverfis þau. Skýrsla þessi skal endurnýjuð 5 hvert ár, þegar ártal endar á 5 og 0, og þá innfærð í sveitarbækur og sýslunefnd sent eftirrit af henni. -- Svo skal og sveitarstjórn skylt að hlaða vörðu að haustlagi við öll gren. — Sömuleiðis skal laga skemd gren, sem auðunnin eru, en ónýta gren þau, er ilt er að vinna, ef það er eigi því meiri kostnaði bundið.

*III. Ýmisleg ákvæði.*

34. gr.

Heimilt er hverri sveitarstjórn að láta eigendur reka tryppi sín á afrjett, ef þurfa þykir, og skipa nákvæmar fyrir um það. Sektum varðar, ef brotið er gegn þeim ákvörðunum sveitarstjórnar.

35. gr.

Alla reikninga yfir kostnað, sem um er talað í reglugjörð þessari, skal hlutaðeigandi sveitarstjórn rannsaka og laga, ef þörf þykir og samþykkja síðan, áður en borgað sje eftir þeim. Tekur sveitarstjórn kvittun fyrir alt það, sem borgað er af sveitarsjóði.

36. gr.

Öll afbrigði frá reglum, sem settar eru í reglugjörð þessari, varða sektum eftir málavöxtum, hvort sem þær eru nefndar hjer að framan eða eigi. Sektir skal ákveða minst 2 kr., mest 200 kr. Uppljóstarmaður fær alt að helmingi sektarfjárins en hinn hluti rennur í hlutaðeigandi sveitarsjóð. — Með afbrot gegn reglugjörð þessari skal farið sem opinber lögreglumál.

37. gr.

Nú rís ágreiningur útaf ákvæðum reglugjörðarinnar og varðar ágreiningurinn Seyðisfjarðarkaupstað, skera þá sýslunefndin og bæjarstjórnin úr ágreiningnum á sameiginlegum fundi og ræður þar afl atkvæða.

38. gr.

Allar eldri reglugjörðir um fjallskil og refaveiðar í Norður-Múlasýslu og Seyðisfjarðarkaupstað eru með reglugjörð þessari úr gildi feldar.

Reglugjörð þessi, sem sýslunefnd Norður-Múlasýslu hefir samið og samþykt samkv. 71. gr. sveitarstjórnarlaganna, sbr. lög nr. 14, 22. mars 1890 og nr. 36, 24. nóvember 1893, staðfestist hjermeð til að öðlast gildi 1. september. 1918.

**Í stjórnarráði Íslands, 5. júlí 1918.**

**Sigurður Jónsson.**

*Oddur Hermannsson.*